

O internaciji prekmurskih Madžarov leta 1945 – dokumenta iz korespondence med Vanekom Šiftarjem in Tonetom Ferencem

ATTILA KOVÁCS

Inštitut za narodnostna vprašanja, Enota Lendava/Lendvai
Kutatócsoport, Kranjčeva ulica/ Kranjec utca 4,
9220 SI Lendava/Lendva, attila.kovacs@inv.si

V pismu, ki ga je 19. januarja 1997 zgodovinar Tone Ferenc poslal Vaneku Šiftarju, je bila tudi kopija dokumenta iz Arhiva Republike Slovenije o tem, da so poleti leta 1945 jugoslovanske oblasti iz naselij v okolici Dolnje Lendave (danes Lendava) v internacijsko taborišče Hrastovec izselile okoli 300 madžarskih družin. Na podlagi omenjenega dokumenta, arhivskih virov iz madžarskega državnega arhiva v Budimpešti in intervjujev z interniranci prispevek predstavlja internacijo prekmurskih madžarskih družin v taborišče Hrastovec julija 1945 ter kasnejšo premestitev dela interniranih v taborišče Strnišče pri Ptujju (Šterntal).

Ključne besede: Madžari v Prekmurju, internacijsko taborišče Hrastovec, internacijsko taborišče Šterntal, internacija, József Kóvágó,

In a letter to Vanek Šiftar, dated 19 January 1997, the historian Tone Ferenc enclosed a copy of a document from the Archives of the Republic of Slovenia, which reported that in the summer of 1945, Yugoslav authorities deported approximately 300 Hungarian families from the settlements around Dolnja Lendava (today Lendava) to the Hrastovec internment camp. Drawing on this document, archival sources from the Hungarian State Archives in Budapest, and interviews with former internees, this article examines the internment of the Hungarian families from Prekmurje at the Hrastovec camp in July 1945, as well as the subsequent transfer of some internees to the Sterntal camp near Ptuj.

Keywords: Hungarians in Prekmurje, Hrastovec internment camp, Sterntal internment camp, internment, József Kóvágó

Mirko Munda (2011) je zbral in uredil korespondenco med Vanekom Šiftarjem in Tonetom Ferencem. Objavil je tudi pismo z dne 19. januarja 1997, v katerem je Tone Ferenc odgovoril na vprašanje Vaneka Šiftarja o internaciji Madžarov iz Prekmurja leta 1945.¹ Ferencovo pismo v celoti navajam in citiram vir o internaciji (Munda 2011: 208–210):

¹ Verjetno ni slučaj, da sta si Vanek Šiftar in Tone Ferenc dopisovala o internaciji prekmurskih Madžarov. Državni zbor Republike Slovenije je namreč leta 1996 sprejel Zakon o popravni krivic (ZPKri) in ob tej priložnosti je bilo med drugim kar precej govora tudi

Dragi Vanek,

Ljubljana, 19. 1. 1997

ko sem pregledoval svoje gradivo iz preteklih let, sem naletel tudi na Tvoje cenjeno pismo, v katerem me sprašuješ o deportaciji Madžarov iz Prekmurja v Hrastovec. Pred kratkim sem našel dokument, ki izpričuje, da se je to res zgodilo julija 1945. leta. Za Tvojo informacijo Ti pošiljam kopijo dokumenta, ki ga hrani Arhiv Republike Slovenije, fond predsedstva narodne vlade Slovenije, škatla 1. Kako kaj živiš? Včasih srečam Tvojega sina in Tvojo snaho, sicer vsakega posebej pri službenem opravilu, in naročim pozdrave zate. Pred 14 dnevi sem se upokojil. Bom pa še baje, če bo minister za znanost in tehnologijo dovolil, sodeloval pri projektu Inštituta za novejšo zgodovino.

Upam, da še ni prepozno, če Ti voščim vse najboljše v novem letu, v katerega smo zakoračili pred nekaj tedni. Zlasti Ti želim mnogo zdravja in tako veselih srečanj, kot je bilo tisto predlani v Veržeju.

Lep pozdrav! Tone Ferenc

Kopija dokumenta, ki ga Tone Ferenc omenja v pismu, je poročilo Staneta Vesela o njegovih izsledkih, v zvezi z usodo izseljenih, madžarskih družin.

Predmet:
poročilo o izselitvi madžarskih družin dne

prepis
31. avgusta 1945

Ministrstvu za notranje zadeve v Ljubljani

Iz potovanja, katerega cilj je bil ugotoviti dejansko stanje o izseljenih madžarskih družinah iz okolice Dol. Lendave, navajam naslednje: Najprej sem se zglasil na Okrajnem odboru OF Murska Sobota, kjer sem pojasnil sekretarju, zakaj prihajam. Po kratkem razgovoru mi je po-jasnil, da iz tega okraja ni bila izseljena nobena madžarska družina (priložena pisna izjava), temveč samo nemške. Verjetno pa so bile te družine izseljene iz lendavskega okraja, kjer je več madžarskih vasi. Nadaljeval sem pot v Dol. Lendavo, stopil na Okrajni odbor OF Toda natančnih informacij mi sekretar ni mogel dati, zato sva stopila na okrajno pooblaščenstvo OZNE, kjer sem dobil naslednja pojasnila: V okraju je 18 madžarskih vasi, iz katerih je 9. julija 1945 okrožna OZNA, ki jo je vodil tovariš Božo, izselila s pomočjo KNOJ-a 225 madžarskih družin, ki so bile baje prepeljane v taborišče Strnišče ali Hrastje, posamezniki pa so šli v zapore in so bili nato postavljeni pred sodi/išče narodne časti. Ti ljudje so bili po večini fašistični eksponenti, za katere je dobro in pošteno misleči madžarski živelj zahteval, da dobijo zaslužen kazni. Kmalu nato so bili nekateri iz taborišča izpuščeni, drugi pa so bili pomiloščeni. Tako se jih je do sedaj že precej vrnilo, po večini moški, ki so bili v zaporih, ter vsi otroci. Druge madžarske družine so ostale nedotaknjene. Ker tu nisem mogel dobiti popolnih podatkov, v katerem taborišču so sedaj ti ljudje, sem šel na Okrožno OZNO v Maribor. Ko sem načelniku OZNE pojasnil, zakaj prihajam, je odgovoril, da jih je o tem pred nekaj dnevi spraševala OZNA za Slovenijo, ki so ji odgovorili, da ni bila izseljena nobena madžarska družina (zato tak dopis od OZNE), pač pa samo nemške, za katere so imeli nalog, da jih selijo. Torej so tudi te družine nemške in so v taborišču Hrastje. Ker je načelnik vztrajal, češ

o internaciji Madžarov iz Prekmurja leta 1945. Uradno je o usodi Madžarov leta 1945 prva javno spregovorila Mária Pozsonec kot predsednica Pomurske madžarske narodne samoupravne skupnosti in obenem poslanka Družbenopolitičnega zbora Skupščine Republike Slovenije na slavnostni seji lendavske občinske skupščine v počastitev občinskega praznika poletni 1990 (Göncz, 2024: 39).

da je bil pred pol ure tam in da jih je videl, ker pa se to nikakor ni ujemalo z izjavami v Dol. Lendavi, sva stopila v taborišče. Ko sva te ljudi dobila skupaj, sva ugotovila, da so madžarske narodnosti, kot omenja brzojavka iz Beograda. Od vseh 225 družin je sedaj v tem taborišču iz Dol. Lendave 17, Dol. Lakoš« 6, Radmožanci 11, Čentiba 9, Mostje 6, Gor. Lakoš 15, Kapca 7, Dolina 15, Motvarjevci 8, Kamovci 3, Genterovci 3, Gaberje 26, Dobrovnik 8, Trimlini 2, Dolga vas 8, Žitkovci 3, Pince 37 oseb. Torej 188 oseb, dve sta umrli, druge so bile izpuščene. Te ljudi so nameravali— kot Nemce — preseliti čez mejo v prihodnjih dneh, zaradi te ugotovitve pa bodo do nadaljnjega počakali. Če ti ljudje ne bodo izseljeni čez mejo, bodo v pretežni večini prišli pred sodišča, vendar ne vsi, ker se je selitev precej površno delala. Okrajni odbor OF v Lendavi je bil mnenja, da so bile te izselitve v marsičem potrebne. Takoj je popustila močna reakcija med Madžari, volitve so bile povsem zadovoljive, prej pa je madžarska manjšina odkrito rovarila proti našemu gibanju. Med temi interniranci so po večini ženske starejše kakor moški. Otrok ni, ker so bili pred kratkim poslani domov in so sedaj pri svojih sorodnikih. Zaradi izčrpanosti je že na domovih nekaj otrok pomrlo. V taborišču je opaziti precej nerednosti, vendar se zadnje čase stanjeboljšuje, posebno glede prehrane, kije bila spočetka zelo slaba. Zanimal sem se za taborišče v Strnišču, v katerega pa je zaradi na-stalih razmer zadnja dva dni vstop strogo prepovedan. O vsem bi se lahko več pogovorilo ustno. S. f. s. n.!

Stane Vesel l. r.

Ferenc (1998: 133–134) se je skliceval na Veselovo poročilo o usodi interniranih madžarskih družin tudi v članku o Nemcih na Slovenskem med drugo svetovno vojno, v katerem med drugim navaja, da so v Hrastovec internirali Nemce in tudi prekmurske madžarske družine.

Žal pa Mundova knjiga (2011) in Ferencov članek (1998) ne opisujeta nadaljnje usode v Hrastovec in Strnišče interniranih prekmurskih Madžarov – s pomočjo Veselovega poročila o izselitvi madžarskih družin, arhivskih virov iz državnega arhiva v Budimpešti in intervjujev z interniranci zato natančneje predstavljam internacijo prekmurskih madžarskih družin v taborišče Hrastovec julija 1945 ter kasnejšo premestitev dela interniranih v taborišče Strnišče pri Ptujju (tudi Šterntal).² Arhivski viri iz Budimpešte in citirano poročilo Stanka Vesela se namreč odlično dopolnjujejo in tako izkristalizirajo zgodbo o tem, kako je podžupan Budimpešte József Kővágó rešil internirane prekmurske madžarske družine pred preselitvijo na Madžarsko.

Prekmurski Madžari poleti leta 1945

Po prihodu Rdeče armade v Prekmurje aprila 1945 ter po vzpostavitvi partizanske oblasti so bili prekmurski Madžari deležni številnih krivic. Tako

² Za taborišči Hrastovec in Strnišče se uporabljajo različni izrazi: *taborišče*, *zbirno taborišče*, *koncentracijsko taborišče* ipd. O poimenovanju poveljnih taborišč prim. Mikola (2007: 7–10); v razpravi uporabljam izraz *taborišče*.

so npr. jugoslovanske/slovenske oblasti v dolnjelendavskih, delno pa tudi v mariborskih zaporih priprle osebe, ki so v obdobju madžarske oblasti med letoma 1941 in 1945 v prekmurskih madžarskih vaseh zasedale različne upravo-politične funkcije, oziroma so prihajale iz vrst vidnih gospodarstvenikov (Varga 1995: 17; Göncz 2006: 159–165). Vsaj eden od posameznikov, ki so bili prepeljani v mariborski zapor, najverjetneje zaradi svoje vloge pri izobraževanju Levente, se iz zapora nikoli ni vrnil domov (Kovács 2011, 178–179). Vzporedno s tem so partizani v Prekmurju zbrali osebe, ki so se vključile v Stranko puščičastih križev³ ali pa so z njo sodelovale, in jih zaprli v taborišče, postavljeno v naselju Filovci, da bi jih »prevzgojili«. Taborišče so uredili v dveh sosednjih družinskih hišah in ju obdali z žično ograjo. V eni hiši je bilo vodstvo taborišča, v drugi stavbi pa so bile pisarne. Na dvorišču obeh hiš je bila zgrajena večja baraka, v kateri so bile zaprte osebe, določene za »prevzgojo«. Po pričevanju taboriščnikov je bilo zaprtih okoli 200 Madžarov in Slovencev. Taborišče so postavili kmalu po osvoboditvi Prekmurja, in sicer v prvi polovici aprila 1945 in je delovalo do začetka septembra istega leta (Göncz 2022: 72–74; Kovács 2015a: 65).

Internacija prekmurskih madžarskih družin v Hrastovec in Strnišče

Prekmursko madžarsko skupnost je leta 1945 najbolj prizadela internacija nekaterih madžarskih družin v taborišči Hrastovec in Šterntal (danes Strnišče pri Ptujju). Jugoslovanske oblasti (partizani) so v noči z 9. na 10. julij v Hrastovec, natančneje v taborišče, ustanovljeno v tamkajšnjem gradu, internirali okoli 550 prekmurskih Madžarov. Interniranci so bili iz vseh madžarskih naselij v nekdanjem dolnjelendavskem okraju, razen iz Petišovec. Predstojniki naselja Petišovci, ki so bili slovenske narodnosti, so namreč preprečili, da bi osebe, ki so bile predvidene za internacijo, odvedli. Tako so internacije prizadele devetnajst naselij v okolici Dolnje Lendave, med njimi je bila tudi vas Motvarjevci, ki je tedaj še pripadala k dolnjelendavskemu okraju. Zanimivo je, da iz madžarskih naselij, ki so pripadala murskosoboškemu okraju (Prosenjakovci, Čikečka vas, Pordašinci, Središče, Domanjševci, Krplivnik in Hodoš), niso internirali nikogar. Na podlagi seznama, ki je nastal 15. julija 1945 v Hrastovcu, je bilo v to taborišče interniranih 558 prekmurskih

³ Nationalsocialistična Stranka puščičastih križev je bila ustanovljena leta 1939, njen voditelj pa je bil Ferenc Szálasi. Vse do jeseni 1943 je bila stranka na obrobju madžarskega političnega življenja. Po neuspelem Horthyjevem poskusu izstopa iz vojne 15. oktobra 1944 so Nemci »njilaše«, kakor so se imenovali pripadniki te stranke, postavili na oblast.

Madžarov.⁴ Ohranjeni seznam interniranih Madžarov omogoča natančno analizo števila internirancev po naseljih dolnjelendavskega okraja: Dolnja Lendava⁵ – 17 družin (65 oseb), Dolnji Lakoš – 6 družin (11 oseb), Radmožanci – 11 družin (33 oseb), Čentiba – 9 družin (31 oseb), Mostje – 6 družin (20 oseb), Gornji Lakoš – 15 družin (45 oseb), Kapca – 7 družin (37 oseb), Dolina – 15 družin (24 oseb), Motvarjevci – 8 družin (44 oseb), Kamovci – 3 družine (13 oseb), Genterovci – 3 družine (9 oseb), Gaberje – 26 družin (70 oseb), Dobrovnik – 8 družin (39 oseb), Trimlini – 2 družini (5 oseb), Dolga vas – 8 družin (18 oseb), Žitkovci – 1 družina (1 oseba), Pince – 37 družin (81 oseb), Banuta – 1 družina (2 osebi), Kot – 5 družin (10 oseb) (Miért? Zakaj? 1998: 41–48).

Sestri Hack iz Dolnje Lendave se dneva internacije spominjata tako (v vseh naseljih dolnjelendavskega okraja so internacije potekale na podoben način):

Ponoči sta po nas prišla dva vojaka in ena debela ženska. Ne vem, kdo je bila, vendar sem slišala, da ji je mama rekla Kristina. Rekla je, da naj pospravimo stvari, ker nas bodo internirali. Kam, tega ni povedala. [...]. Stvari smo pospravili in smo čakali na žensko, da pride po nas. Pospremili so nas v veliko dvorano Hotela Krona, kjer je bilo že ogromno ljudi. Zjutraj so nas pospremili v eno manjšo sobo, vendar tam nismo bili dolgo, ker so nas naložili na tovornjake kot govedo in nas odpeljali. [...]. Popoldne smo prispeli, na grad smo se morali povzpeti po najbolj strmem pobočju. Nam, otrokom, to ni bilo težko, vendar so bile tam tudi starejše osebe. Nato so nas razdelili po prostorih, nas so namestili na nadstropje. V sobi nas je bilo ogromno in smo morali spat na golih tleh. (Huzjan ur. 1998: 70)

Tabela 1: Starost interniranih prekmurskih Madžarov v taborišču Hrastovec (vir: Seznam interniranih prekmurskih Madžarov iz leta 1945; last družine Biró, Lendava).

Starost interniranih oseb	Število interniranih oseb	%
0–15 let	160	28,7
15–55 let (ženske)	198	35,5
15–55 let (moški)	107	19,2
55 let in več	77	13,8
Neznani datum rojstva	16	2,8
Skupaj	558	100

⁴ Eden od interniranih prekmurskih Madžarov, János Rudas, trgovec iz Radmožancev, je namreč podkupil madžarsko govorečega pisarja v taborišču, da mu je pripravil seznam interniranih Madžarov. Poleg priimka in imena je pisar navedel tudi datum rojstva interniranca in naselje, iz katerega je bil interniran. János Rudas, ki je dal pripraviti seznam internirancev, se je iz taborišča srečno vrnil domov, vendar pa ni razkril, da ima zvezek s seznamom interniranih Madžarov. Pred smrtjo je zvezek z imeni zaupal Vendelu Füleju iz Genterovcev, ki je šele po osamosvojitvi Slovenije javno objavil imena Madžarov, ki so bili internirani v taborišče Hrastovec (Göncz 2022: 75; Kovács 2015: 71).

⁵ Danes Lendava.

Del madžarskih internirancev v taborišču Hrastovec, ki v lagerju niso imeli otrok mlajših od 15 let, so 28. julija 1945 premestili v taborišče Šternthal (danes Strnišče pri Ptuju). Ženske in moške so ločili in jih nastanili v posebnih barakah. Otroke, ki so ostali v taborišču Hrastovec, so po petih tednih pustili domov, ker jih je ogromno zbolelo, predvsem pa je med njimi razsajala griža. Trinajstletni Imre Nedelko iz Dolge vasi, ki je bil interniran v taborišče Hrastovec, se odpustitve otrok iz taborišča takole spominja:

Nekega jutra se je na dvorišču dvorca (Dvorec v Hrastovcu, op. avtorja) pojavil v belo oblečeni oficir z dvema vojakoma. Na njegovo povelje so nas prignali na dvorišče. Začuden nas je vprašal, zakaj smo tam, saj je videl le starce, ženske in otroke. [...]. Zatem so obvestili občino v Lendavi, da je v taborišču izbruhnila epidemija tifusa. Na prošnjo predsednice občine je po nas prišla ena ženska iz Dolge vasi z nekaj spremljevalci, vendar so iz taborišča izpustili le otroke, mlajše od 16 let. Tako se je 31 sestradanih, lačnih otrok (med njimi jaz in ena od mojih sester) napotilo iz Hrastovca v Ptuj. Prepeščili smo 25 kilometrov, vendar se noben ni pritoževal. Na Ptuju smo prespali v prostorih župnišča. Drugi dan smo šli na železniško postajo in se z vlakom odpeljali v Čakovec. Bila je nedelja. Kupci iz Prekmurja so izvedeli, da smo prispeli. Navalili so na nas in znanci so nekaj otrok odpeljali s sabo. Mi, ostali, smo z večernim vlakom prispeli v Mursko Središče, kjer nas je moj dedek že čakal s konjsko vprego. Drugo skupino, zelo majhne in zelo bolne otroke pa so iz Hrastovca domov pripeljali z vozovi. (Huzjan ur. 1998: 77–78)

Kljub temu da so otroke poslali domov, je najmanj šest otrok umrlo kmalu po prihodu iz taborišča zaradi boleznih oziroma popolne izmučenosti. Internirani prekmurški Madžari iz taborišča Hrastovec kakor tudi drugi, ki so bili premeščeni v taborišče Šternthal, so se lahko vrnil na svoje domove konec septembra 1945 (Kovács 2015b: 5).

Zakaj je prišlo do internacije prekmurskih madžarskih družin?

Na to vprašanje je zelo težko odgovoriti, ker so bili prekmurški Madžari, internirani v taborišča Hrastovec in Strnišče, nedolžni. Dejstvo je, da so večino moških (vzdrževalci družin), ki so bili internirani v taborišče Hrastovec, nove oblasti zaprle v različne zapore ali pa so bili na »prevzgoji« v taborišču v Filovcih. Večina interniranih oseb v Hrastovcu je bila v sorodstvenih odnosih s posamezniki, ki so v obdobju madžarske okupacije med letoma 1941 in 1945 opravljali nekatere politično-upravne funkcije, imeli vidnejšo gospodarsko vlogo ali pa so bili člani Stranke puščičastih križev (Kovács 2015b: 4–5; Göncz 2022, 75).

Po mnenju mnogih prekmurskih madžarskih sodobnikov je bila internacija v Hrastovec in nato v Strnišče »odgovor« na internacijo primorskih kolonistov

v Sárvár leta 1942.⁶ Mnenj sodobnikov (zaenkrat) še ni mogoče dokazati z arhivskimi viri, vsekakor pa lahko z njihovo pomočjo pokažemo, da so oblasti želele internirane prekmurske Madžare preseliti na Madžarsko. O tem priča že citirano poročilo Stanka Vesela, kjer je med drugim navedeno:

Te ljudi so nameravali – kot Nemce – preseliti čez mejo v prihodnjih dneh, zaradi te ugotovitve pa bodo do nadaljnjega počakali. Če ti ljudje ne bodo izseljeni čez mejo, bodo v pretežni večini prišli pred sodišča, vendar ne vsi, ker se je selitev precej površno delala. (Munda 2011: 210)

Taborišči Hrastovec in Strnišče sta bili verjetno le začasni postaji pred izselitvijo internirancev – izselitve oziroma preselitve na Madžarsko je na koncu preprečil podžupan Budimpešte József Kővagó.⁷ Kővagó je bil obveščen o internaciji prekmurskih madžarskih družin (med interniranci je bila tudi njegova mati Istvánné Kűronya, ki je živela v Dolnji Lendavi) in je poslal dopis na madžarsko zunanje ministrstvo, ki je o tem informiralo Zavezniško kontrolno komisijo v Budimpešti – v uradnem dopisu so med drugim navedli:

Madžarsko prebivalstvo Dolnje Lendave in okolice je bilo priprto konec maja in v juniju. 9. julija je bilo okoli 300 madžarskih družin s tovornjaki prepeljanih neznano kam brez hrane in rezervnih oblačil. Po mnenju nekaterih so jih prepeljali v Mursko Soboto, po mnenju drugih pa na Ptuj ali v Maribor. (MNL OL 1945–1964)

Zavezniška kontrolna komisija je madžarsko verbalno noto posredovala Jugoslaviji. Jugoslovansko zunanje ministrstvo je v telegramu dne 25. avgusta 1945 prosilo Narodno vlado Slovenije za pojasnilo o interniranih Madžarih iz Prekmurja (MNL OL 1945–1964). Slovensko notranje ministrstvo je poslalo v Prekmurje svojega sodelavca Staneta Vesela, ki je na terenu raziskal primer in pripravil poročilo (31. avgust 1945) za predstojnike v Ljubljani. 3. septembra 1945 je bilo Veselovo poročilo posredovano zunanjemu ministrstvu v Beograd (Ferenc 1998: 134).

Osemnajstletni prekmurski Madžar József Biró iz Genterovcev, ki je bil interniran v Hrastovec in nato premeščen v Strnišče, je povedal:

Sredi septembra smo postali neke noči med vajami pozorni na to, da sta bila komandant taborišča v vojaški obleki, njegov namestnik pa v civilni, postavljena ob zid jedilnice, pred njima pa so stali trije možje v častniških uniformah. Zelo smo se ustrašili, saj si nismo mogli predstavljati, kaj se dogaja. Naslednje jutro nam ni bilo treba na delo. Dopoldne smo videli, da spremlja namestnika taborišča oborožen vojak v bunker in da so roke tega zloglasnega človeka vklejnene v lisice. Od tega dne smo dobili štirje hleb kruha, že čez

⁶ O internaciji primorskih kolonistov v Sárvár prim. Kovács (2013: 186–200).

⁷ Kővagó József se je prvotno pisal Kűronya in je bil po rodu doma iz Prekmurja.

nekaj dni sva si ga delila dva in tudi hrana je postala malo boljša. Konec septembra so nam dovolili oditi. (Huzjan ur. 1998: 32–33)

Glede na navedena dejstva in pričevanje lahko z veliko verjetnostjo trdim, da je imel pri septembrski izpustitvi interniranih Madžarov pomembno vlogo podžupan Budimpešte Kóvágó József. Zahvaljujoč njemu so bili namreč o internaciji obveščeni organi notranje uprave v Beogradu in Ljubljani, ki o tem niso vedeli ničesar. Po Veselovem poročilu so organi notranje uprave v Ljubljani ukrepali in dovolili, da so se internirani Madžari vrnili na svoje domove.

Internacija prekmurskih madžarskih družin v številkah

Na osnovi podatkov s seznama internirancev, ki ga je naročil in hranil János Rudas, je bilo od 558 interniranih oseb 160 mlajših od 15 let (28,7 %), 77 oseb (13,8 %) je bilo starejših od 55 let, za 16 oseb datum rojstva ni znan. V skupini internirancev neotrok in nestarcev (starost od 15 do 55 let), je bilo 305 oseb, in sicer 198 žensk (blizu dve tretjini) in 107 moških (19,1 %). Večina interniranih oseb (dobrih 80 odstotkov) so bili starejši ljudje (stari več kot 55 let), ženske in otroci.

Na podlagi dosedanjih raziskav je od 558 interniranih prekmurskih Madžarov v taboriščih Hrastovec in Strnišče umrlo najmanj 19 oseb, med njimi vsaj šest otrok. V taborišču Hrastovec je umrlo pet, v Strnišču pa šest interniranih prekmurskih Madžarov, ki so tam tudi pokopani. Takoj po vrnitvi iz taborišča so zaradi bolezni in onemoglosti umrli dve odrasli osebi in šest otrok.

Literatura

Tone FERENC, 1998: Nemci na Slovenskem med drugo svetovno vojno. »Nemci« na Slovenskem 1941–1955. Ur. Dušan Nečak. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 99–145.

László GÖNCZ, 2022: »Magyar voltál, azért ...« (Márai Sándor). A muravidéki magyarok meghurcolása 1945-ben. *Családok a kitelepítések árnyékában*. Ur. János Bali, Zita Deáky, Gabriella Vámos. Budapest: ELTE. 68–83.

László GÖNCZ, 2024: *Madžarska narodna skupnost v času demokratičnih družbenih sprememb in osamosvojitve Republike Slovenije. Ustavnopravna ureditev avtohtonih narodnih skupnosti ter položaj in izzivi madžarske narodne skupnosti v Sloveniji v obdobju 1989–1991*. (Ethnicity, 19). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

László GÖNCZ, 2006: *Felszabadulás vagy megszállás? A Mura-mente 1941–1945*. Lendva: Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet.

Štefan HUZJAN (ur.), 1998: *Miért?/Zakaj?* (Ledavski zvezki/Lendvai füzetek, 16). Ur. Štefan Huzjan, László Göncz, Lili Kepe Kocon, Jolanda Harmat Császár. Lendava: Zavod za kulturo madžarske narodnosti/Lendva: Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet.

Attila KOVÁCS, 2011: A Turza család – egy dobronaki néptanítói família. *Naptár 2012. A szlovéniai magyarok évkönyve*. Lendva. 170–183.

Attila KOVÁCS, 2013: Represija v Prekmurju med drugo svetovno vojno – primer internacije kolonistov iz okolice Dolnje Lendave v Sárvár. *Prispevki za novejšo zgodovino* 53/1, 186–200.

Attila KOVÁCS, 2015a: A II. világháború és az azt követő megtorlások áldozatai Szlovéniában és a Muravidéken. *Délvidéki szemle. Történettudományi folyóirat*. 1/1, 59–71.

Attila KOVÁCS, 2015b: 70 éve internálták a muravidéki magyarokat Hrastovecra és Sterntálba. *Népújság* 59/27, 4–5 (9.7.2015).

Milko MIKOLA, 2007. *Dokumenti in pričevanja o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije.

MNL OL, 1945–1964 = *Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, XIX-J-1-K, ADM, Jugoszlávia 1945–1964*, 15 doboz.

Mirko MUNDA (ur.), 2011: *Ob Muri in daleč čez. Korespondenca Vaneka Šiftarja z nekaterimi pomurskimi rojaki*. (Knjižna zbirka Sopotja). Murska Sobota: Franc-Franc; Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija. 208–210.

Sándor VARGA, 1992: A szlovénia magyarok II. *Honismeret* 1995/3, 17–19.

SUMMARY

On the Internment of Prekmurje Hungarians in 1945 in the Light of a Document from the Correspondence between Vanek Šiftar and Tone Ferenc

After the Red Army entered Prekmurje in April 1945 and the Partisans assumed control, many injustices were inflicted on the region's Hungarian population. The harshest episode occurred in July 1945. On the night of July 9th to 10th, the Yugoslav authorities (the Partisans) interned 558 Prekmurje Hungarians from 19 settlements in Hrastovec, specifically in the camp established within the castle. Some of the internees were later transferred to the Sterntal camp near Ptuj. With the exception of the village Petišovci, all Hungarian settlements near Dolnja Lendava were affected by the internment. The majority of internees (just over 80%) were elderly people, women, and children. Most internees were able to return home from Hrastovec or Sterntal by the end of September. Of the total 558 internees, 19 died during their detention, including six children.